

กฎหมายคุ้มครองผู้เยาว์ในการทำสัญญาซื้อขายสินค้าออนไลน์ Laws Protecting Minors in Online Shopping Contracts

ยุพดี ผ่องศรี¹

E-mail: yupadee.pho@lru.ac.th

บทคัดย่อ

ในปัจจุบันโลกมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีเป็นอย่างมาก ประกอบกับสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 ซึ่งเป็นปัจจัยกระตุ้นสำคัญที่ผลักดันให้ผู้ต้องดำเนินชีวิตแบบวิถีใหม่ (New Normal) มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการทำงานจากที่บ้าน (Work From Home) การเรียนออนไลน์ (Online Learning) รวมไปถึงการซื้อขายสินค้าออนไลน์ (Online Shopping) ผู้เยาว์ซึ่งเป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของสังคมก็ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ดังกล่าว การจับจ่ายซื้อหาสินค้าของผู้เยาว์ที่ผ่านระบบออนไลน์ก็เกิดขึ้นมากตามไปด้วย การที่ผู้เยาว์เป็นบุคคลที่ยังต้องอยู่ภายใต้ความคุ้มครองของกฎหมายในเรื่องการทำนิติกรรมสัญญา เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยการทำธุรกรรมของผู้เยาว์ ประกอบกับพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 แล้วไม่พบว่ากฎหมายทั้งสองฉบับมีส่วนที่มุ่งเน้นให้ความคุ้มครองแก่ผู้เยาว์จากการทำสัญญาซื้อขายสินค้าออนไลน์เป็นการเฉพาะ ดังนั้น เพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในภายหลัง อีกทั้งยังเป็นการช่วยส่งเสริมสนับสนุนการซื้อขายสินค้าออนไลน์ที่กำลังเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวางให้เกิดประโยชน์และเป็นธรรมต่อสังคมโดยรวม บทความวิชาการฉบับนี้จึงขอเสนอให้เห็นถึงความสำคัญว่าควรมีการบัญญัติกฎหมายเพื่อให้ความคุ้มครองผู้เยาว์ในการทำสัญญาซื้อขายสินค้าออนไลน์เป็นการเฉพาะ ตลอดจนมีการใช้เทคโนโลยีช่วยในการจำกัดการเข้าถึงการซื้อขายสินค้าออนไลน์ของผู้เยาว์ รวมทั้งมีมาตรการที่เอื้อให้บิดามารดาผู้ปกครองสามารถตรวจสอบการทำสัญญาซื้อขายสินค้าออนไลน์ของผู้เยาว์โดยสะดวกต่อไป

คำสำคัญ: ผู้เยาว์ สัญญาซื้อขาย ออนไลน์

Abstract

In today's world, there is a lot of advancement in technology. In addition to the situation of the COVID-19 epidemic This is an important motivating factor that drives more people to live in a new way (New Normal). Whether Work From Home, online learning. Minors who were part of society were also affected by the incident. Online shopping for minors is also rampant. The fact that the minor is a person who is still under the protection of the law in making a legal contract. Considering the provisions of the Civil and Commercial Code governing the transactions of minors together with the Electronic Transactions Act B.E. 2544. Neither law was found to be specifically focused on protecting minors from contracting online shopping. Therefore, laws should be enacted to provide protection for minors in online shopping contracts. and the use of technology to help limit minors' access to online shopping. In addition, there are measures to facilitate parents and guardians to check the child's online purchase contract with ease.

Keywords: minor, sale contract, online

ความนำ

สัญญาซื้อขายเป็นสัญญาชนิดหนึ่งที่ผู้คนในสังคมต่างรู้จักเป็นอย่างดีและมีโอกาสได้ใช้ในชีวิตประจำวันอยู่เสมอ อาจกล่าวได้ว่าสัญญาซื้อขายเป็นสัญญาสำคัญที่ผู้คนควรให้ความสนใจและศึกษาทำความเข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถทำสัญญาซื้อขายได้อย่างถูกต้อง ได้รับความเป็นธรรม ตลอดจนการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย ทว่าด้วยความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ทำให้โลกได้ก้าวสู่ยุคดิจิทัลประกอบกับสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 ที่เป็นปัจจัยกระตุ้นให้ผู้ต้องดำเนินชีวิต ประกอบธุรกิจ รวมไปถึงการเรียนการศึกษาโดยอาศัยระบบดิจิทัลมากขึ้นอย่างมีอาจหลีกเลี่ยงได้ การทำสัญญาซื้อขายสินค้าออนไลน์ก็เป็นปรากฏการณ์หนึ่งที่เกิดขึ้นในสังคมจากเหตุการณ์ดังกล่าว ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนว่าการซื้อขายสินค้าออนไลน์ได้รับความนิยมแพร่หลายอย่างรวดเร็ว มีช่องทางการซื้อขายสินค้าออนไลน์ที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากภายในระยะเวลาไม่นาน หรือช่องทางที่มีมาเป็นเวลานานแล้วก็เป็นที่ต้องการสำหรับผู้ซื้อผู้ขายมากยิ่งขึ้นไปกว่าในอดีตที่ผ่านมา ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นถือได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

และรุนแรง (Disruption) ที่ผู้คนที่ต้องปรับตัวให้ทันอย่างเร่งด่วน สำหรับการทำสัญญาซื้อขายสินค้าออนไลน์นั้นก็มีข้อดีหลายประการ เช่น มีความสะดวกเข้าถึงได้ง่าย ผู้ที่ต้องการจับจ่ายใช้สอยซื้อขายสินค้าไม่ต้องเสียเวลาในการเดินทางไปเลือกซื้อสินค้าที่ห้างสรรพสินค้า ร้านจำหน่ายสินค้า หรือตลาดสดด้วยตนเอง เพียงแต่มีเครื่องมือสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นโทรศัพท์มือถือสมาร์ทโฟน หรือคอมพิวเตอร์ก็สามารถเลือกซื้อสินค้าได้จากที่บ้านเพียงปลายนิ้วสัมผัสเท่านั้น ยิ่งไปกว่านั้นการชำระเงินสามารถทำได้ง่ายดายผ่านทางช่องทางชำระเงินออนไลน์ เช่น แอปพลิเคชันของธนาคารต่างๆ หรือระบบการชำระเงินออนไลน์ที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ซื้อและผู้ขายสินค้า แต่ถึงกระนั้นในอีกด้านหนึ่งการทำสัญญาซื้อขายสินค้าออนไลน์ก็มีข้อพิวระวังอยู่เช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำสัญญาซื้อขายผ่านระบบออนไลน์ที่ผู้เยาว์เป็นผู้ใช้บริการ ทั้งนี้ด้วยว่าผู้เยาว์เป็นผู้ที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายในการทำนิติกรรมสัญญาชนิดต่างๆ โดยให้อยู่ภายใต้ความดูแลของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง จึงเป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งว่า ณ ปัจจุบันกฎหมายที่เกี่ยวข้องการทำสัญญาซื้อขายสินค้าออนไลน์ มีบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองผู้เยาว์ในการทำสัญญาซื้อขายสินค้าออนไลน์เพียงพอหรือไม่ ประการใด

ปัญหาการซื้อขายสินค้าออนไลน์ของผู้เยาว์

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 453 บัญญัติว่า “อันว่าซื้อขายนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลฝ่ายหนึ่ง เรียกว่าผู้ขาย โอนกรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์สินให้แก่บุคคลอีกฝ่ายหนึ่ง เรียกว่าผู้ซื้อ และผู้ซื้อตกลงว่าจะใช้ราคาทรัพย์สินนั้นให้แก่ผู้ขาย” เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติข้างต้นแล้วก็สามารถแยกสาระสำคัญของสัญญาซื้อขายได้ 4 ประการ คือ 1. สัญญาซื้อขายเป็นสัญญาที่มีคู่สัญญา 2 ฝ่าย 2. วัตถุประสงค์ของสัญญาซื้อขายอยู่ที่การที่ผู้ขายโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินให้แก่ผู้ซื้อ 3. วัตถุประสงค์ของสัญญาซื้อขาย คือ ทรัพย์สิน 4. ผู้ซื้อตกลงชำระราคาให้ (ไพฑูริศ เอกจริยกร, 2564) การทำสัญญาซื้อขาย เป็นการดำเนินการอย่างหนึ่งซึ่งผู้กระทำต้องมีความสามารถในการก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับซึ่งสิทธิ ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 149 ซึ่งบัญญัติว่า “นิติกรรม หมายความว่า การใด ๆ อันทำลงโดยชอบด้วยกฎหมายและด้วยใจสมัคร มุ่งโดยตรงต่อการผูกนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคล เพื่อจะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับซึ่งสิทธิ” กล่าวคือ กฎหมายจะกำหนดเงื่อนไขว่าผู้ใช้สิทธินั้นจะต้องเป็นผู้มีเหตุผลและเข้าใจการตัดสินใจของตน ซึ่งกฎหมายเรียกว่าผู้บรรลุนิติภาวะ (majority) ผู้ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะเช่นผู้เยาว์ (minor) แม้กฎหมายรับรองให้มีสภาพบุคคล และย่อมสามารถถือสิทธิได้เช่นคนทั้งปวง แต่เนื่องจากผู้เยาว์เป็นผู้ที่อ่อนอายุ อ่อนประสบการณ์ อ่อนวินัย ยังไม่อยู่ในฐานะที่ใช้สิทธิและปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างบริบูรณ์ กฎหมายจึงให้ความคุ้มครองด้วยการจำกัดความสามารถในการใช้สิทธิของผู้เยาว์ และกำหนดให้ผู้เยาว์ต้องอยู่ภายใต้อำนาจปกครองของผู้แทนโดยชอบธรรม ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1566 ความส่วนหนึ่งว่า “บุตรซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะต้องอยู่ใต้อำนาจปกครองของบิดามารดา” (กิตติศักดิ์ ปรกติ, 2560)

สำหรับการทำสัญญาซื้อขายสินค้าออนไลน์ของผู้เยาว์นั้น บริษัทด้านความปลอดภัยบนอินเทอร์เน็ตระดับโลก Kaspersky Lab เปิดเผยข้อมูลการซื้อของออนไลน์ในกลุ่มเด็กและเยาวชนพบว่า เด็กทั่วโลกหันมาซื้อของออนไลน์มากขึ้นกว่า 3 เท่า ส่วนเด็กไทยเพิ่มขึ้น 5 เท่า เตือนให้ผู้ปกครองดูแลใกล้ชิดหวั่นถูกหลอกให้โอนเงิน (PPTV Online, 2562) ซึ่งข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในการรายงานข่าวข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งของภาพสะท้อนปัญหาการให้ความคุ้มครองผู้เยาว์ในการทำซื้อขายสินค้าออนไลน์ ซึ่งหากพิจารณากันให้ถี่ถ้วนประเด็นการทำสัญญาซื้อขายสินค้าออนไลน์ของผู้เยาว์ ยังคงมีปัญหาแง่มุมอื่นอีกแต่ควรได้รับการพิจารณา อันจะนำไปสู่การให้ความคุ้มครองตามกฎหมายแก่ผู้เยาว์ได้อย่างครบถ้วนในทุกด้าน ซึ่งไม่ได้เป็นผลดีเฉพาะต่อตัวผู้เยาว์เองเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือป้องกันบิดามารดาผู้ปกครองจากความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการทำสัญญาซื้อขายออนไลน์โดยปราศจากการใช้วิจารณญาณแต่ตรงให้ถี่ถ้วนของผู้เยาว์ อีกทั้งยังเป็นการช่วยป้องกันผู้จำหน่ายสินค้ามิให้ต้องประสบปัญหาจากการซื้อสินค้าแล้วไม่ได้รับการชำระเงินหรือปัญหาอื่น ๆ อันอาจตามมาอีกด้วย สำหรับปัญหาที่อาจเกิดจากการทำสัญญาซื้อขายสินค้าออนไลน์ของผู้เยาว์ จำแนกได้เป็น 4 ประการ ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาด้านราคาสินค้า

เป็นที่ทราบกันดีว่าการซื้อขายสินค้าออนไลน์กำลังเป็นที่นิยมอย่างมากในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มคนยุคใหม่ที่เข้าถึงเทคโนโลยีสื่อสารดิจิทัล หรือที่เรียกกันสั้นๆว่า การซื้อขายสินค้าออนไลน์ โดยมีแพลตฟอร์มการซื้อขายสินค้าออนไลน์ให้เลือกจับจ่ายใช้สอยได้หลายหลายช่องทางตามความนิยมของผู้ซื้อผู้ขาย อาทิเช่น แอปพลิเคชัน Shopee, Lazada, Facebook, Line, Instagram ตลอดจนเว็บไซต์ของร้านค้าต่างๆ เป็นต้น ซึ่งไม่เพียงแต่ช่องทางซื้อขายเท่านั้นที่มีเป็นจำนวนมาก แต่ยังมีประเภทของสินค้า และราคาที่ซื้อขายก็มีให้เลือกมากมายเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นสินค้าอุปโภคบริโภคในชีวิตประจำวัน เช่น อาหาร เสื้อผ้า เครื่องใช้ไฟฟ้า ยานพาหนะ ไม่เว้นแม้กระทั่งอสังหาริมทรัพย์ การที่ผู้เยาว์เข้าถึงการทำสัญญาซื้อขายสินค้าออนไลน์ที่มีการเปิดกว้าง

และมีความเป็นเสรีอย่างมากดังกล่าว ย่อมมีโอกาสเป็นไปได้ว่าผู้เยาว์จะตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า โดยไม่ได้พิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างของราคาสินค้าจากผู้จำหน่ายแต่ละรายให้ละเอียดถี่ถ้วน ทำให้ต้องซื้อสินค้าในราคาที่สูงเกินสมควร

2. ปัญหาด้านคุณภาพของสินค้า

สำหรับปัญหาด้านคุณภาพของสินค้านั้น เนื่องจากการทำสัญญาซื้อขายสินค้าออนไลน์เป็นการซื้อขายที่ผู้ซื้อสินค้าจะได้เห็นเพียงภาพของสินค้าผ่านทางหน้าจอโทรศัพท์เท่านั้น ไม่ได้เห็นและสัมผัสสินค้าที่ซื้อด้วยตนเองอย่างแท้จริง เป็นการยากที่จะมั่นใจได้ว่าเมื่อสั่งซื้อสินค้ามาแล้วสินค้าที่ได้รับจะเป็นไปตามที่ผู้ขายได้แสดงให้เห็นหรือไม่ บ่อยครั้งที่ผู้ซื้อสินค้าได้รับสินค้าแล้วไม่เป็นไปตามภาพหรือรายละเอียดที่ผู้ขายได้แสดงไว้ จนเกิดเป็นคำกล่าวที่ผู้ซื้อสินค้าออนไลน์นิยมกล่าวถึงคือคำว่า “สินค้าไม่ตรงปก” ซึ่งหมายความว่า ภาพที่แสดงในการจำหน่ายสินค้าดูดีมีคุณภาพสมราคา จนผู้ซื้อตัดสินใจกดสั่งซื้อออนไลน์ แต่พอได้รับสินค้ามาแล้วกลับพบว่าสินค้าไม่ได้มีคุณภาพตรงตามที่ต้องการ หรือกรณีการซื้อขายสินค้าแบบกล่องสุ่ม (Mystery Box) ที่กำลังเป็นที่นิยมอย่างมาก โดยการซื้อขายสินค้าแบบกลุ่มสุ่มผู้ขายจะแจ้งเพียงประเภทของสินค้าและราคาเท่านั้น ผู้ซื้อจะไม่มีโอกาสได้เห็นสินค้า ปริมาณ และคุณภาพของสินค้าที่ถูกบรรจุลงในกล่อง เช่น ขายสินค้าประเภทเครื่องมือช่าง ในราคากล่องละ 1,000 บาท แต่ไม่ได้แจ้งว่าภายในกล่องมีเครื่องมือใดบ้างจำนวนกี่ชิ้น หรือการจำหน่ายเครื่องสำอางซึ่งปรากฏให้เห็นตามการรายงานข่าวอยู่บ่อยครั้งว่าผู้ซื้อได้รับสินค้าที่หมดอายุ หรือสินค้าที่ไม่มีคุณภาพ เป็นต้น

3. ปัญหาด้านปริมาณหรือขนาดของสินค้า

ปัญหาเกี่ยวกับปริมาณหรือขนาดของสินค้า ก็เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่พบได้อยู่เสมอในการทำสัญญาซื้อขายสินค้าออนไลน์ เช่น การสั่งซื้อเสื้อผ้าที่ผู้ขายแจ้งไซส์ S, M, L, XL ไว้ หรือแจ้งเป็นขนาดรอบอก รอบเอว แต่เมื่อได้รับสินค้าจริงกลับกลายเป็นว่าไซส์หรือขนาดของเสื้อผ้าไม่ตรงตามที่ผู้ขายแจ้ง หรือการสั่งซื้ออาหารที่เป็นการบริการจัดส่งถึงที่ (Delivery) ผู้ซื้ออาจจะพบว่าสั่งแบบธรรมดา หรือพิเศษก็ตาม แต่เมื่อได้รับอาหารมาแล้วกลับพบว่าปริมาณน้อยเกินสมควร เป็นต้น

4. ปัญหาการถูกหลอกลวง

การถูกหลอกลวงจากการซื้อขายสินค้าเกิดขึ้นได้หลายแบบ เช่น หลอกลวงในเรื่อง ราคา คุณภาพ ปริมาณ หรือขนาดของสินค้าตามที่ได้กล่าวไปแล้วในข้างต้น แต่ไม่เพียงเท่านั้นเนื่องจากยังมีการหลอกลวงในรูปแบบอื่นๆ เช่น หลอกขายเมื่อโอนเงินไปแล้วกลับไม่ส่งสินค้าให้ เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 8687/2563 เรื่องคดีฉ้อโกง ความผิดต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ คดีนี้มีโจทก์ คือพนักงานอัยการจังหวัดสมุทรสาคร โดยมี จำเลย คือ นางสาว ก. (จำเลยคนที่ 1) และนาย ข. (จำเลยคนที่ 2) โดยโจทก์ฟ้องว่าช่วงธันวาคม 2561 จำเลยทั้งสองร่วมกันหลอกประชาชนทั่วไปในเขตจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดอื่นๆ ในประเทศไทย ด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ ลงข้อมูลภาพถ่ายและข้อความโฆษณาขายเสื้อผ้าใน Facebook ชื่อ Shop by pimmada ด้วยข้อความว่า “โปรลมหนาวราคาเริ่มต้น 550 บาท เมื่อสั่งซื้อ 1 ชุด ลดทันทีเหลือชุดละ 450 บาท เท่านั้น 2 ชุด จ่ายเพียง 900 บาท” ซึ่งความจริงแล้ว จำเลยทั้งสองไม่มีเจตนาจะขายสินค้าตามที่โฆษณาไว้แต่แรก การลงโฆษณาประกาศขายสินค้าดังกล่าว เป็นเพียงอุบายหลอกลวงให้ประชาชน หลงเชื่อติดต่อซื้อสินค้าแล้วส่งเงินค่าสินค้าให้แก่จำเลยทั้งสอง จากนั้นจำเลยทั้งสองจะร่วมกันเอาเงินไปเป็นประโยชน์ของจำเลยโดยทุจริต โดยไม่มีสินค้าส่งมอบให้แก่ผู้สั่งซื้อแต่อย่างใด อันเป็นการนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย ผู้อื่น หรือประชาชน ทั้งนี้โดยการร่วมกันหลอกลวงของจำเลยทั้งสองดังกล่าว ทำให้ผู้เสียหายซึ่งพบข้อความหลอกลวงโฆษณาประกาศขายสินค้าของจำเลยทั้งสอง หลงเชื่อว่าเป็นความจริง จึงได้ติดต่อซื้อเสื้อผ้าจากจำเลย 3 ชุดในราคา 950 บาท และตกลงโอนเงิน 950 บาท ไปยังธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน) ชื่อบัญชีของจำเลยทั้งสอง ทำให้ได้เงินจากผู้เสียหายไปโดยทุจริต ทั้งนี้จำเลยไม่ได้ส่งเสื้อผ้าให้แก่ผู้เสียหายแต่อย่างใด เหตุเกิดที่ ต.แคราย อ.กระทุ่มแบน จ.สมุทรสาคร คดีนี้ ศาลชั้นต้นสั่งจำคุก จำเลยที่ 1 รวม 2 ปี และยกฟ้องจำเลยที่ 2 ศาลอุทธรณ์พิพากษาลดโทษ จำคุก จำเลยที่ 1 รวม 1 ปี 6 เดือน ขณะที่ศาลฎีกาตรวจสอบแล้ว เห็นว่า จำเลยที่ 1 ฎีกาขอให้ลดโทษสถานเบาและรอกการลงโทษจำคุกนั้น เห็นว่า ลักษณะการกระทำความผิดของจำเลย มุ่งหวังแต่ผลประโยชน์ส่วนตนด้วยการหลอกลวงประชาชนทั่วไปในลักษณะวงกว้าง โดยอาศัยการเข้าถึงข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ไม่ได้จำกัดเพียงผู้เสียหาย นับว่าเป็นภัยต่อสุจริตชนโดยทั่วไป พฤติการณ์แห่งคดีเป็นเรื่องร้ายแรง แม้จำเลยที่ 1 จะได้ชดเชยค่าเสียหายจนเป็นที่พอใจ ก็ไม่เป็นที่เหตุที่จะรับฟังเพื่อรอกการลงโทษจำคุกให้แก่จำเลยที่ 1 ได้ แต่โทษจำคุกที่กำหนดมานั้น นักกฎหมายเห็นควรแก้ไขใหม่ เพื่อให้เหมาะสมแก่รูปคดี เนื่องจากฎีกาของจำเลยที่ 1 ฟังขึ้นบางส่วน จึงพิพากษาแก้เป็นว่า ให้จำคุก 1 ปี ลดโทษให้กึ่งหนึ่ง คงจำคุก 6 เดือน ทั้งนี้การหลอกลวงขายสินค้าออนไลน์ เพื่อนำเงินผู้บริโภคไปด้วยการทุจริต ไม่ว่าจะจำนวนมากหรือน้อย ย่อมเป็นเหตุให้ผู้อื่นเกิดความเสียหายและผู้กระทำผิดก็มีโอกาสเสี่ยงที่จะถูกดำเนินคดี ทั้งจำคุก ปรับเงิน หรือ ทั้งจำทั้งปรับอีกด้วย นอกจากนั้นยังมีกรณีที่มีการรายงานข่าวว่าเด็กอายุ 13 ปี สั่งซื้อโทรศัพท์จากร้านค้าออนไลน์ แต่เมื่อโอนเงินไปแล้ว ผู้ขายกลับไม่ส่งสินค้ามาให้ (เข้าพื้นที่หมอบขิต, 2564)

ความหมายของคำว่า “ผู้เยาว์” ตามกฎหมาย

คำว่า “ผู้เยาว์” ไม่ได้มีการบัญญัติความหมาย ไว้โดยตรงในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หากแต่มีบทบัญญัติที่ทำให้สามารถเข้าใจได้ว่าบุคคลใดเป็นผู้เยาว์ ดังที่ปรากฏตามความในมาตรา 19 ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลย่อมพ้นจากภาวะผู้เยาว์และบรรลุนิติภาวะเมื่อมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์” และมาตรา 20 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้เยาว์ย่อมบรรลุนิติภาวะเมื่อทำการสมรส หากการสมรสนั้นได้ทำตามบทบัญญัติมาตรา 1448” เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติมาตรา 19 และ 20 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จึงเห็นได้ว่าผู้เยาว์หมายถึงบุคคลที่มีอายุยังไม่ถึง 20 ปีบริบูรณ์ และยังไม่ได้มีการสมรสตามมาตรา 1448 กล่าวคือ ยังไม่ได้สมรสเมื่อมีอายุ 17 ปีบริบูรณ์

การทำนิติกรรมของผู้เยาว์

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้บัญญัติหลักการการทำนิติกรรมของผู้เยาว์ไว้ในมาตรา 21 ความว่า “ผู้เยาว์จะทำการนิติกรรมใดๆ ต้องได้รับความยินยอมของผู้แทนโดยชอบธรรมก่อน การใดๆ ที่ผู้เยาว์ได้ทำลงปราศจากความยินยอมเช่นว่านั้นเป็นโมฆียะ เว้นแต่จะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น” หมายความว่า โดยหลักผู้เยาว์ไม่อาจทำการนิติกรรมได้โดยลำพัง แต่จะต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมก่อนการทำนิติกรรม ซึ่งอาจเป็นการได้รับความยินยอมเป็นเป็นกรณีๆ ไป ตามมาตรา 21 หรือ ได้รับความยินยอมอย่างกว้างๆ ภายในครอบครัวหรือขอบเขตที่ผู้แทนโดยชอบธรรมกำหนด ตามมาตรา 26 และมาตรา 27 (ศันท์ภรณ์ โสทธิพันธุ์, 2564) ตัวอย่างของการที่ผู้เยาว์ทำการนิติกรรมโดยไม่ได้รับความยินยอมของผู้แทนโดยชอบธรรมก่อน ซึ่งทำให้นิติกรรมตกเป็นโมฆียะ เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 1783/2558 โจทก์เป็นผู้เยาว์ได้ทำการนิติกรรมสัญญาจะซื้อจะขายที่ดินของตนแก่จำเลยที่ 1 เป็นกรณีที่ผู้เยาว์กระทำการนิติกรรมเอง ไม่ใช่ผู้ปกครองของจำเลยที่ 1 เป็นผู้กระทำ จึงหาใช้กรณีตาม ป.พ.พ. มาตรา 1574 ไม่ แต่ต้องปรับตามมาตรา 21 ซึ่งบัญญัติว่า ผู้เยาว์จะกระทำการนิติกรรมใดต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมก่อน มิฉะนั้นนิติกรรมนั้นจะเป็นโมฆียะ เมื่อมีการบอกล้างก็ให้ถือว่าเป็นโมฆะมาตั้งแต่เริ่มแรก และให้ผู้เป็นคู่กรณีกลับคืนสู่ฐานะเดิมตาม ป.พ.พ. มาตรา 176 วรรคหนึ่ง สัญญาจึงไม่ผูกพันโจทก์ กรณีมิใช่โจทก์กับจำเลยที่ 1 ทำนิติกรรมโดยหลักเลี่ยงกฎหมาย

ถึงแม้ว่าตามบทบัญญัติมาตรา 21 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จะมุ่งให้ความคุ้มครองผู้เยาว์ในการทำนิติกรรม โดยต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมก่อนก็ตาม แต่ก็มีบทบัญญัติข้อยกเว้นให้ผู้เยาว์สามารถทำการนิติกรรมได้เองโดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมก่อนในบางกรณี ได้แก่

1. นิติกรรมที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เยาว์ฝ่ายเดียว

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 22 บัญญัติว่า “ผู้เยาว์อาจทำการใด ๆ ได้ทั้งสิ้น หากเป็นเพียงเพื่อจะได้ไปซึ่งสิทธิอันใดอันหนึ่ง หรือเป็นการเพื่อให้หลุดพ้นจากหน้าที่อันใดอันหนึ่ง” หมายความว่า การทำนิติกรรมใดก็ตามที่ผู้เยาว์เป็นฝ่ายได้สิทธิโดยปราศจากภาระหน้าที่ความรับผิดชอบหรือความผูกพันใดๆ นิติกรรมนั้นย่อมเป็นประโยชน์แก่ผู้เยาว์ กฎหมายจึงให้ผู้เยาว์ทำได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมก่อน เช่น รับการให้โดยเสนหา หรือโดยพินัยกรรม สำหรับนิติกรรมที่ทำให้ผู้เยาว์หลุดพ้นหน้าที่อันใดอันหนึ่ง หมายถึง ไม่มีหน้าที่ความรับผิดชอบใดเกิดขึ้นตามมาอีก ได้แก่ การปลดหนี้ ตามมาตรา 340 วรรค 1 (กิตติศักดิ์ ปรกติ, 2560) ซึ่งบัญญัติว่า “ถ้าเจ้าหนี้แสดงเจตนาต่อลูกหนี้ว่าจะปลดหนี้ให้ ท่านว่าหนี้นั้นก็เป็นอันระงับสิ้นไป”

2. นิติกรรมที่จำเป็นแก่การดำรงชีพตามสมควรแก่ฐานะรูปแห่งตน

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 24 บัญญัติว่า “ผู้เยาว์อาจทำการใดๆ ได้ทั้งสิ้น ซึ่งเป็นการสมแก่ฐานะรูปแห่งตนและเป็นการอันจำเป็นในการดำรงชีพตามสมควร” หมายความว่า ในการทำนิติกรรมที่จำเป็นในการดำรงชีพ เช่น การซื้อหาอาหาร เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม สมุด ปากกา หนังสือ ในราคาที่เหมาะสมพอควรแก่ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ผู้เยาว์สามารถทำได้เองโดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมก่อน

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายสินค้าออนไลน์ของไลน์ของผู้เยาว์

1. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการทำสัญญาซื้อขายสินค้าของผู้เยาว์ ได้แก่ มาตรา 21 บัญญัติว่า “ผู้เยาว์จะทำการนิติกรรมใด ๆ ต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมก่อน การใด ๆ ที่ผู้เยาว์ได้ทำลงปราศจากความยินยอมเช่นว่านั้นเป็นโมฆียะ เว้นแต่จะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น” และมาตรา 24 บัญญัติว่า “ผู้เยาว์อาจทำการใด ๆ ได้ทั้งสิ้น ซึ่งเป็นการสมแก่ฐานะรูปแห่งตนและเป็นการอันจำเป็นในการดำรงชีพตามสมควร” เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติทั้ง 2 มาตราดังกล่าวประกอบกัน จะเห็นได้ว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีความมุ่งหมายที่จะให้ความคุ้มครองแก่ผู้เยาว์ในการทำนิติกรรมที่เรื่องทั่วๆ ไปว่า จะต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมซึ่งปกติแล้วหมายถึงบิดามารดาเสียก่อน เพื่อให้ผู้แทนโดยชอบธรรมได้มีโอกาส

ตรวจสอบกลั่นกรองการทำนิติกรรมของผู้เยาว์ว่าเป็นการสมควรหรือไม่ หากผู้แทนโดยชอบธรรมเห็นว่าสมควรก็ให้ความยินยอมในการทำนิติกรรมแก่ผู้เยาว์ด้วยจะให้ความยินยอมด้วยวาจา หรือลายลักษณ์อักษรก็ได้ ในทางตรงกันข้ามหากผู้แทนโดยชอบธรรมเห็นว่าไม่สมควรก็มีสิทธิที่จะไม่ให้ความยินยอมแก่ผู้เยาว์ในการทำนิติกรรมดังกล่าว ในกรณีที่ผู้แทนโดยชอบธรรมได้ทราบถึงการดำเนินนิติกรรมภายหลังจากที่ผู้เยาว์ได้ดำเนินนิติกรรมลงไปแล้ว กฎหมายกำหนดให้นิติกรรมนั้นตกเป็นโมฆียะ ซึ่งผู้แทนโดยชอบธรรมก็ยังมีโอกาสออกขั้นหนึ่งที่จะพิจารณาว่าจะให้สัตยาบันเพื่อให้นิติกรรมนั้นสมบูรณ์มาแต่เริ่มแรกไม่อาจบอกกล่าวได้อีกต่อไป ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 177 ความว่า “ถ้าบุคคลผู้มีสิทธิบอกกล่าวโมฆียะกรรมตามมาตรา 175 ผู้หนึ่งผู้ใด ได้ให้สัตยาบันแก่โมฆียะกรรม ให้ถือว่ากรรมนั้นเป็นอันสมบูรณ์มาแต่เริ่มแรก แต่ทั้งนี้ย่อมไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของบุคคลภายนอก” หรือผู้แทนโดยชอบธรรมจะเลือกใช้สิทธิบอกกล่าวนิติกรรมอันเป็นโมฆียะนั้นเสีย เพื่อให้นิติกรรมนั้นตกเป็นโมฆะมาแต่เริ่มแรก ดังที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 176 วรรค 1 ความว่า “โมฆียะกรรมเมื่อบอกกล่าวแล้ว ให้ถือว่าเป็นโมฆะมาแต่เริ่มแรก และให้ผู้เป็นคู่กรณีกลับคืนสู่ฐานะเดิม ถ้าเป็นการพันวิสัยจะหักกลับคืนเช่นนั้นได้ ก็ให้ได้รับค่าเสียหายชดเชยให้แทน” อย่างไรก็ตามบทบัญญัติทั้งสองมาตราดังกล่าวหากจะนำมาปรับใช้กับการทำสัญญาซื้อขายสินค้าออนไลน์ของผู้เยาว์ ก็อาจจะไม่เพียงพอที่จะให้ความคุ้มครองได้อย่างเพียงพอ เนื่องจากในการซื้อขายสินค้าออนไลน์ผู้เยาว์เพียงแคกดั่งซื้อจากโทรศัพท์เท่านั้นซึ่งทำได้โดยง่าย สะดวก และรวดเร็วจนอาจจะไม่ทันได้ขอความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมเสียก่อน เมื่อผู้แทนโดยชอบธรรมรับทราบในภายหลังก็อาจล่าช้าเกินไป ไม่เพียงพอที่จะป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นตามมาในภายหลังได้

2. พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่การทำธุรกรรมในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะปรับเปลี่ยนวิธีการติดต่อสื่อสารที่อาศัยการพัฒนาเทคโนโลยีทางอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งมีความสะดวก รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ แต่เนื่องจากการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวมีความแตกต่างจากวิธีการทำธุรกรรมซึ่งมีกฎหมายรองรับสถานะทางกฎหมายอยู่ในปัจจุบันเป็นอย่างมาก อันส่งผลให้ต้องมีการรองรับสถานะทางกฎหมายของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ให้เสมือนกับการทำเป็นหนังสือ หรือหลักฐานเป็นหนังสือ การรับรองวิธีการส่งและรับข้อมูล การใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนการรับฟังพยานหลักฐานที่เป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเป็นการส่งเสริมการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ให้นำเชื่อถือ และมีผลในทางกฎหมายเช่นเดียวกับการทำธุรกรรมโดยวิธีการทั่วไปที่เคยปฏิบัติอยู่เดิม ควรกำหนดให้มีคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ทำหน้าที่วางนโยบายกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อส่งเสริมการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ติดตามดูแลการประกอบธุรกิจเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งมีหน้าที่ในการส่งเสริมการพัฒนาทางเทคโนโลยีเพื่อติดตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาศักยภาพตลอดเวลาให้มีมาตรฐานน่าเชื่อถือ ตลอดจนเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้อง อันจะเป็นการส่งเสริมการใช้ธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ ด้วยการมีกฎหมายรองรับในลักษณะที่เป็นเอกรูป และสอดคล้องกับมาตรฐานที่นานาประเทศยอมรับ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการทำสัญญาซื้อขายสินค้าออนไลน์ มีดังนี้

มาตรา 4 บัญญัติว่า “ธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ หมายความว่า ธุรกรรมที่กระทำขึ้นโดยใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน” จากบทนิยามศัพท์ คำว่า “ธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์” ตามมาตรา 4 บัญญัติความหมายของการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ไว้อย่างกว้างขวาง กล่าวคือ ไม่ว่าธุรกรรมที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นประเภทใดก็ตาม หากทำขึ้นโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ แม้เพียงบางส่วน ก็อยู่ในความความของคำว่าธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้แล้ว เพราะฉะนั้นหากพิจารณาถึงสัญญาซื้อขายสินค้าออนไลน์ที่เกิดขึ้นตามแอปพลิเคชันต่างๆ เช่น Shopee, Lazada หรือทาง Facebook, Line, Instagram ตลอดจนเว็บไซต์ของร้านค้า หรือห้างสรรพสินค้า ล้วนแล้วแต่อยู่ในความหมายของธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ทั้งสิ้น

มาตรา 7 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ปฏิเสธความมีผลผูกพันและการบังคับใช้ทางกฎหมายของข้อความใด เพียงเพราะเหตุที่ข้อความนั้นอยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์” หมายความว่า ข้อข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่เกิดขึ้นมีผลผูกพันใช้บังคับได้ตามกฎหมายเช่นเดียวกันกับข้อมูลที่เกิดขึ้นในรูปแบบอื่นๆ และผู้ที่เกี่ยวข้องจะปฏิเสธความผูกพันนั้นโดยอ้างว่าเป็นเพียงข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ไม่ได้ ในกรณีนี้เคยมีกรณีศึกษาที่น่าสนใจเกี่ยวกับเรื่องการส่งข้อความไปทางกล่องข้อความของ Facebook ในทำนองว่าไม่ต้องชำระหนี้แล้ว ศาลฎีกามีคำวินิจฉัยว่า การกระทำดังกล่าวมีผลเป็นการปลดหนี้ตามกฎหมาย คำพิพากษาฎีกาที่ 6757/2560 ข้อความที่โจทก์ส่งถึงจำเลยทางเฟซบุ๊กมีใจความว่า เงินทั้งหมด 670,000 บาท ไม่ต้องส่งคืนให้แล้ว ยกให้หมดไม่ต้องส่งดอกอะไรมาให้ จะได้ไม่ต้องมีภาระหนี้สินติดตัว การส่งข้อความดังกล่าวเป็นการสนทนาผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ถือว่าเป็นการส่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์จึงต้องนำพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2544 มาใช้บังคับ ตามมาตรา 7 บัญญัติว่า ห้ามมิให้ปฏิเสธความมีผลผูกพันและการบังคับใช้ทางกฎหมายของข้อความใดเพียงเพราะเหตุที่ข้อความนั้นปรากฏอยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และมาตรา 8 บัญญัติว่า ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งมาตรา 9 ในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้การใดต้องทำเป็นหนังสือ

มีหลักฐานเป็นหนังสือ หรือมีเอกสารมาแสดง ถ้าได้มีการจัดทำข้อความขึ้นเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถเข้าถึงและนำกลับมาใช้ได้โดยความหมายไม่เปลี่ยนแปลง ให้ถือว่าข้อความนั้นได้ทำเป็นหนังสือ มีหลักฐานเป็นหนังสือ หรือมีเอกสารมาแสดงแล้ว ดังนั้นข้อความที่โจทก์ส่งถึงจำเลยทางเฟสบุ๊ค แม้จะไม่มี การลงลายมือชื่อโจทก์ก็ตาม แต่การส่งข้อความของโจทก์ทางเฟสบุ๊คจะปรากฏชื่อผู้ส่งด้วยและโจทก์ก็ยอมรับว่าได้ส่งข้อความทางเฟสบุ๊คถึงจำเลยจริง ข้อความการสนทนาจึงรับฟังได้ว่าเป็นการแสดงเจตนาปลดหนี้ให้แก่จำเลยโดยมีหลักฐานเป็นหนังสือตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 340 แล้ว หนี้ตามสัญญาซื้อขายมระงับ โจทก์ไม่อาจยกเหตุว่าโจทก์ไม่มีเจตนาที่จะปลดหนี้ให้จำเลยแต่ทำไปเพราะความเครียดต้องการประชดประชันจำเลยขึ้นอ้างเพื่อให้เจตนาที่แสดงออกไปตกเป็นโมฆะ เพราะไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าจำเลยได้รู้ถึงเจตนาที่ซ่อนอยู่ภายในของโจทก์

มาตรา 13 บัญญัติว่า “คำเสนอหรือคำสนองในการทำสัญญาอาจทำเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ และห้ามมิให้ปฏิเสธการมีผลทางกฎหมายของสัญญาเพียงเพราะเหตุที่สัญญานั้นได้ทำคำเสนอหรือคำสนองเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์”

บทบัญญัติมาตรา 13 เป็นการกล่าวถึงการทำคำเสนอและการทำคำสนองว่าสามารถทำในรูปแบบของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ได้ และคำเสนอคำสนองที่ทำในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์นั้นมีผลผูกพันใช้บังคับได้เช่นเดียวกับคำเสนอคำสนองที่ทำขึ้นด้วยวิธีการอื่น โดยผู้ที่เกี่ยวข้องไม่อาจปฏิเสธผลทางกฎหมายของคำเสนอคำสนองอิเล็กทรอนิกส์ได้ เช่น นางสาวไลฟีสตขายเสื้อผ้าผ่านทาง Facebook นางงามซึ่งดูการไลฟ์สดและได้กดสั่งซื้อสินค้าจะไม่ยอมชำระเงินโดยอ้างว่าเป็นเพียงการกดสั่งซื้อสินค้าผ่านทาง Facebook มิได้

มาตรา 13/1 บัญญัติว่า “การเสนอเพื่อทำสัญญาผ่านการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ครั้งเดียวหรือหลายครั้ง ซึ่งไม่ได้ส่งถึงบุคคลใดโดยเฉพาะเจาะจง แต่บุคคลทั่วไปที่ใช้ระบบข้อมูลนั้นสามารถเข้าถึงได้ รวมถึงการเสนอโดยให้ระบบข้อมูลสามารถโต้ตอบได้โดยอัตโนมัติ ในการทำคำสั่งผ่านระบบข้อมูลให้ถือเป็นคำเชิญชวนเพื่อทำคำเสนอ เว้นแต่การเสนอเพื่อทำสัญญาระบุได้โดยแจ้งชัดถึงเจตนาของบุคคลที่ทำการเสนอที่จะผูกพันหากมีการสนองรับ”

บทบัญญัติ มาตรา 13/1 เป็นการบัญญัติเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 กล่าวถึงการทำคำเชิญชวนเพื่อทำคำเสนอ โดยมีลักษณะเป็นการเสนอเพื่อทำสัญญาผ่านการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งไม่ได้ส่งถึงบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง แต่บุคคลทั่วไปที่ใช้ระบบข้อมูลนั้นสามารถเข้าถึงได้ รวมถึงการเสนอโดยให้ระบบข้อมูลโต้ตอบได้โดยอัตโนมัติ เช่น นางสาวประกายประกายรถยนต์ลงในเว็บไซต์ขายรถบ้านมือสอง ซึ่งไม่มีการเจาะจงว่าต้องการขายให้แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะ การกระทำเช่นนี้ย่อมเป็นการทำคำเชิญชวนเพื่อทำคำเสนอ หากมีผู้สนใจซื้อรถของนางสาวก็จะต้องติดต่อกับนางสาวเพื่อแสดงเจตนาทำคำเสนอซื้อ หากนางสาวทำคำสนองตอบตกลงขาย สัญญาซื้อขายรถคันดังกล่าวผ่านทางระบบออนไลน์จึงจะเกิดขึ้น

มาตรา 13/2 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ปฏิเสธความสมบูรณ์หรือการบังคับใช้ของสัญญาที่ทำการโต้ตอบระหว่างระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์อัตโนมัติกับบุคคลธรรมดา หรือระหว่างระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์อัตโนมัติด้วยกัน เพียงเพราะเหตุที่ไม่มีบุคคลธรรมดาเข้าไปเกี่ยวข้องข้องกับการดำเนินการในแต่ละครั้งที่กระทำโดยระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์อัตโนมัติหรือในผลแห่งสัญญา

บทบัญญัติมาตรา 13/2 เป็นการบัญญัติเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 กล่าวถึงความสมบูรณ์ของการโต้ตอบทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยไม่ว่าจะเป็นการโต้ตอบระหว่างบุคคลธรรมดา หรือระหว่างระบบอิเล็กทรอนิกส์อัตโนมัติก็ล้วนมีผลสมบูรณ์ใช้บังคับได้ โดยไม่อาจปฏิเสธความสมบูรณ์ของการโต้ตอบดังกล่าว

มาตรา 14 บัญญัติว่า “ในระหว่างผู้ส่งข้อมูลและผู้รับข้อมูล การแสดงเจตนาหรือคำบอกกล่าวอาจทำเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้

บทบัญญัติมาตรา 14 เป็นการรับรองการแสดงเจตนา หรือการทำคำบอกกล่าว ที่ทำขึ้นในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ว่าสามารถทำได้

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ประกอบกับมาตราอื่นๆ พบว่ามีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องอันจะพึงนำมาปรับใช้กับการทำสัญญาซื้อขายสินค้าออนไลน์ได้หลายมาตรา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความหมาย ลักษณะ การทำคำเสนอ การเชิญชวนให้ทำคำเสนอ การทำคำสนอง การแสดงเจตนา รวมไปถึงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ จึงถือได้ว่าพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 เป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับผู้ซื้อผู้ขายสินค้าออนไลน์ในทุกรูปแบบ แต่ถึงกระนั้นเมื่อพิจารณาในแง่มุมของการคุ้มครองผู้เยาว์ในการทำสัญญาซื้อขายสินค้าออนไลน์ ก็จะเห็นได้ว่าของพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม มิได้มีการกล่าวถึงเอาไว้แต่ประการใด กรณีเช่นนี้ย่อมทำให้เข้าใจได้ว่า การที่ผู้เยาว์ที่ซื้อสินค้าผ่านทางระบบออนไลน์ตัวผู้เยาว์มิได้รับความคุ้มครองโดยตรงจากของพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 หากแต่ต้องอยู่ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งกฎหมายเอกชนเดียวกันกับการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บรรลุนิติภาวะ ทั้ง ๆ ที่ผู้เยาว์เป็นบุคคลซึ่งต้องได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย เมื่อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายสินค้าออนไลน์เป็นการเฉพาะอย่างพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 มีอาจให้ความปกป้องคุ้มครองแก่ผู้เยาว์ที่อาจได้รับความ

เสียหายจากการทำสัญญาซื้อขายสินค้าออนไลน์ได้เท่าที่ควร จึงน่าจะเป็นการดีหากมีการบัญญัติเพิ่มเติมความคุ้มครองให้แก่ผู้เยาว์ ซึ่งไม่เพียงแต่ป้องกันผู้เยาว์จากความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นเท่านั้น แต่ยังมีส่วนช่วยบิดามารดาผู้ปกครองซึ่งเป็นผู้แทนโดยชอบธรรม และยังช่วยผู้จำหน่ายสินค้าออนไลน์ไปด้วยในคราวเดียวกัน

บทสรุป

จากการศึกษาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการทำนิติกรรมของผู้เยาว์ ประกอบกับพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายสินค้าออนไลน์โดยตรง พบว่ายังมีช่องโหว่ในด้านการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เยาว์ในการทำสัญญาซื้อขายสินค้าออนไลน์ ภายใต้สถานการณ์ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว อีกทั้งยังมีตัวแปรสำคัญเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ยากจะตอบได้ว่าจะมีแนวโน้มเช่นไร ทำให้ผู้เยาว์มีอัตราการซื้อขายสินค้าออนไลน์เพิ่มมากขึ้น ซึ่งไม่สอดคล้องกับมาตรการคุ้มครองทางด้านกฎหมาย ดังนั้น เพื่อให้ป้องกันมิให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เยาว์ บิดามารดาผู้ปกครอง รวมทั้งผู้จำหน่ายสินค้า และเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาการซื้อขายสินค้าออนไลน์ ซึ่งจะมีบทบาทสำคัญในการช่วยกระตุ้นภาวะเศรษฐกิจภายในของประเทศ การพัฒนากฎหมายที่มีบทบัญญัติให้ความคุ้มครองผู้เยาว์ในการทำสัญญาซื้อขายสินค้าออนไลน์ กล่าวคือ ควรมีบทบัญญัติของกฎหมายให้ความคุ้มครองกรณีนี้เป็นการเฉพาะ มีการใช้เทคโนโลยีช่วยในการจำกัดการเข้าถึงการซื้อขายสินค้าออนไลน์ของผู้เยาว์ รวมทั้งมีมาตรการที่เอื้อให้บิดามารดาผู้ปกครองสามารถตรวจสอบการทำสัญญาซื้อขายสินค้าออนไลน์ของผู้เยาว์โดยสะดวกในอนาคตต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กิตติศักดิ์ ปรกติ. (2564). **หลักกฎหมายบุคคล**. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- เขานันท์หมอชิต. (2564) <https://news.ch7.com/detail/517243>
- ไพฑูริศ เอกจริยกร. (2564). **ซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้**. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ศันันท์ภรณ์ โสทธิพันธุ์. (2564) **คำอธิบายกฎหมายนิติกรรมสัญญา**. (พิมพ์ครั้งที่ 24). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- PPTV Online. (2562). **เด็กไทยซื้อของออนไลน์เพิ่ม 5 เท่า** นายผู้ปกครองดูแลใกล้ชิดหวั่นโดนหลอกโอนเงิน. <https://www.pptvhd36.com/news/%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%94%E0%B9%87%E0%B8%99%E0%B8%A3%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%99/106779>> (สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2564).